

LINLASTE TAGASISIDE TARTU UUE ARENGUKAVA STRATEEGILISTELE SIHTIDELE

Kokkuvõte

Vastata sai ajavahemikus 15. juunist 21. augustini 2023 siin <https://www.tartu.ee/et/arengukava-tagasiside>. Vastajaid oli 109

Esmalt paluti vastajatel valida iga valdkonna strateegilistest eesmärkidest 5 kõige olulisemat, et selgitada välja, millised eesmärgid igas valdkonnas on vastajate jaoks prioriteetsemad. Juurde sai ka pakkuda puuduolevaid eesmarke. Seejärel sai hinnata praegu sõnastatud visiooni.

KODU, KOGUKOND JA KULTUUR

5 kõige rohkem eelistatud eesmärki:

- **Kõik tartlased tulevad toime ja on sotsiaalselt kaitstud. – 74 häält**
- **Noortel on Tartu linnas iseseisva elu alustamiseks head tingimused. - 55**
- **Kõik avalikud teenused on kiiresti ja mugavalt kättesaadavad nii heade digilahenduste kui ligipääsetava linnaruumi toel. - 55**
- **Linn, kogukond ja inimesed on valmis kriisiolukordades hakkama saamiseks. - 53**
- **Tartus tehtud otsused on andmepõhised ja toetuvad teaduslikele alustele. - 47**

Juurde pakutud eesmärkide hulgas kajastusid järgmised mõtted: rohkem eluruume linnas, eakate väärtustamine, noorte omaalgatuse toetamine, toetatakse abivajajaid, töö leidmise võimalused erinevate haridustasemetega ja võimetega inimestele.

Kuivõrd olemasolev visioon aitab püstitatud eesmarke täita?

59 inimest jättis sellele küsimusele vastamata, 15 inimest vastas lühidalt, et visioon täidab eesmarke.

Kommentaari jättis 35 inimest (järgnevalt lühikokkuvõtte sellest):

Palju küsimusi tekitas kogukondade roll ja kogukondade mõiste selgus. Kogukonna mõiste jääb segaseks või on kummaline („*See kõlab nagu seltsimehed. Reeglina moodustavad kogukonna "kasulikud idioodid". Nende käramisest on vähe kasu kogu linna arengule.*“) Segadust tekitas, et "kogukond" on vaheldumisi ainsuses ja mitmuses. („*Kas Tartus on üks ühtne kogukond või erinevad, aga üksteisega seotud kogukonnad?*“)

Mitmeid vastajaid häiris kultuurist kui ekspordiartiklist rääkimine, kuna see on ebamäärane, võõras ja mõjub pealiskaudselt (mil moel kultuur ekspordiartiklina toimib?).

Kommentaari: „*Strateegiliste eesmärkide loetelus oli kultuur palju ambitsioonikamalt kui siin teemagrupi visioonis välja tuleb. Euroopa kultuuripealinna järgselt peaks Tartu kultuurielus olema pidev rahvusvaheline mõõde mitte ainult "ekspordiartiklina" (pole päris hea sõna), vaid ka avatusena väliskunstnikele, korraldajatele ja publikule. Kultuuril pole ainult kogukondlik, ühendav funktsioon, kunstides peab soosima ka eristuvaid, millegi uuega üllatavaid talente, kelle loomingut ehk algul polegi kerge mõista.*“

Mainiti ka väarikat vananemist ja erinevate elanikegruppide abistamist. Samas toodi välja, et paremini võiks välja tulla, et inimesed ei ole ainult saajad, vaid neil on ka vastutus parema linna kujundamisel ja oma linna tunde tekitamisel.

Arvati, et puudu on rahvusvahelisusest, kaasata tuleks ettevõtjaid ning tööstust ja IT-d kaasa aidata – kasvõi lennuühendustega.

Üsna palju tehti kriitikat teksti üldsõnalisuse kohta.

- *Ma ei saa aru: "...kultuur, sport ja mitmekesised huvialad ühendavad erinevaid inimesi." Kuidas ühendavad? Miks ühendavad? Kas see on nii oluline, et peab välja tooma? See tekst tundub natuke laialivalgub ja kõike hõlmata prooviv, mistõttu mõjub seeläbi tühisena/tähenduseta. Ma ei suuda meenutada, mida sisulist ma 10 sek tagasi lugesin. Ehk oleks parem keskenduda aktiivsetele kogukondadele ja sellele, et linna areng toimub teaduspõhiselt ja kestlikku arengut silmas pidades.*
- *Antud juhul on see kirjeldus väga üldine - mida tähendab koostöös otsuste sündimine? Kuidas see toimub? Ka visioonis võiks sõnastus olla võimalikult konkreetne ja vastata küsimusele, kes mida ja kuidas saab teha.*
- *Liiga laialivalgub ja ebamäärane. Piisaks nt sellest: Tartu on aktiivse ja toetava kogukonnaga linn, kus kultuurielu toimib nii kogukonna lõimijana kui ka ekspordiartiklina. Tugevalt võrgustunud kogukond tagab toimepidevuse mistahes ootamatuste korral.*

KESKKOND JA LINNARUUM

5 kõige rohkem eelistatud eesmärki:

- **Haljastatud avalik ruum kutsub linnas elama ja igapäevaselt tervislikult liikuma. - 56**
- **Tartu on lühikeste vahemaade linn, kus on tagatud kõik vajalikud kohalikud ja ülelinnalised teenused. - 53**
- **Tartu linn oma lähialadega on terviklik ja heade ühendustega. - 51**
- **Tartu ehitatud keskkond on parima arhitektuuriga ja läbimõeldud, kõigile ligipääsetava avaliku ruumiga. - 49**
- **Linnaruumi areng arvestab tuleviku trendidega, sh rahvastiku- ja kliimaprognoosidega. - 46**
- **Tartu haljasalad on mitmekesised, omanäolised ja toetavad linnas nii elu- kui melurikkust. - 46**

Juurde pakutud eesmäärke:

Linnaloodus: kasutada maksimaalselt ära olemasolevat ökoloogilist tippteadmist; haljasalad on omavahel ühendatud rohekoridoridega ja moodustavad ühtse süsteemi; olemasolevate parkide ja suurte puude säilitamine; rohkem parke; haljasalad on hästi hoolitsetud, liigirikkad, kuid mitte põlvini umbrohi.

Linnaruumi ligipääsetavus ja turvalisus: Jalgratta- ja kõnniteed ratturi- ja jalakäijasõbralikumaks; liikuda eemale autokesksest linnaruumist, panna rõhku ühistranspordile ja rattaliiklusele; linnaruum arvestab erivajadustega inimestega (sh intellektipuue); linnaruum on ohutu, toreduse asemel eelistatakse praktilisi ja toimivaid lahendusi; arvestatakse erinevate eagruppidega.

Kuivõrd olemasolev visioon aitab püstitatud eesmäärke täita?

50 inimest jättis sellele küsimusele vastamata, 12 nõustus lühidalt, et visioon täidab eesmäärke.

Jäeti 47 kommentaari (järgnevalt lühikokkuvõtte):

Väärtustada ja arendada kohalikel liikidel põhinevat linnaloodust, sh ka linna veekogusid. Haljastust võiks senisega võrreldes rohkem olla ja see võiks olla mitmekesisem (roheribad liikluses jmt). Oluline on Tartu kui aianduslinn, kus linna ja kogukondade koostöös arendatakse haljasalaid tarbe- ja iluaedadeks (eriti äärelinnas). Mitmel korral mainiti, et elurikkus ei peaks tähendama hooldamata alasid.

Liikuvuse osas toodi väga palju välja, et eelisarendada tuleb jala ja rattaga liikumise võimalusi ning ühistransporti (see eesmärk tuleb selgelt välja öelda). Sagedasti käisid läbi turvalisuse ja ohutuse märksõnad. Suund peab olema autostumise langemise suunas. Võiks kehtestada autodele üldise

piirkiiruse 30 km/h, mis on ka teaduspõhine. Arvati, et keskkonnasõbralik liikumine (transport) ei tule visioonist välja. Tänavaruumi kujundamisel ja jaotamisel tuleb eelistada jätkusuutlikke liikumisviise. Paaril korral toodi siiski ka välja, et autojuhte ei tohi kiusata.

Üldine kriitika visiooni sõnastuse kohta:

- *Puudu on viide Tartule kui Lõuna-Eesti tõmbekeskusele ja säästva liikuvuse abil toimivad ühendused tagamaa ja teiste piirkondadega (sh bussi-rongiajad, liikuvuskeskused, ühendus Riia lennujaamaga). Kas iseseisva liikumise võimalus on igas eas liiklejale (8:80) taristuga tagatud? Viite tartlasele kui tarbijale on ehk selles visioonis kohatu, selle võiks ümber sõnastada keskkonnahoidlikule, targale ja algatusvõimelisele eluviisile (kõik peaksid ka ise panustama ja looma oma võimaluste piires, mitte ainult ootama teenuseid ja teiste loodud keskkonda). Kui kodu-kogukonna-kultuuri punktis olid sees teaduspõhised otsused, siis kas see on mõeldud katma ka seda punkti? Mis on kliimapositiivne innovatsioon?*
- *Eluaseme valdkonna ja energiateema ei ole piisavalt välja toodud. Küsimus ei ole ainult ehituskultuuris, vaid ka, kuidas olemasolevat elamufondi efektiivsemalt kasutada.*
- *Kliimapositiivse innovatsiooni teerajaja - võiks täpsustada "mis väljendub.." viisil*
- *Mida tähendab "Eesti parim"? Mida tähendab, et "linnaruum võimaldab tartlastel olla sisuline"? Tartus on mitmeid näiteid halvas mõttes omapärastest ehitistest (paigutus, välimus, funktsionaalsus), seega mida mõtlete ainulaadse arhitektuuri all? Mis on kliimapositiivne innovatsioon?*
- *"Tartu on Eesti parim elukeskkond" ei ole hea sõnastus, elukeskkond ei peaks olema mingi üleriigiline võistlus. Parem oleks "ihaldusväärne elukeskkond igas vanuses inimestele" vms*
- *Mitmed keskkonna- ja linnaruumi teemalised eesmärgid võivad olla konfliktised. Näiteks lähivaldadega ühenduvuse parandamine autoteede laiendamise osas suurendab valglinnastumist ning lähivaldade inimesed kasutavad Tartu teenuseid, ise Tartu linna eelarvesse vahetult panustamata. Seetõttu võiks fookus olla rohkem suunatud Tartus tühjade kruntide kiireks kasutusele võtmiseks ning elupinna pakkumise suurendamiseks.*
- *Siin on segamini arhitektuur ja keskkond, kuid sõnastus võiks järgida loogikat, kus alustatakse sellega, mis on kõige olulisem. Kui me tahame olla kliimapositiivse innovatsiooni rajajad, siis ehk võiks see olla esimene ja keskmes ja ainulaadne arhitektuur (mis ei pruugi sugugi olla keskkonnasäästlik) jääda välja või olla viimane.*
- *Mida tähendab kompaktne linnaruum? Kas avalik ruum muudetakse väiksemaks?*
- *"Kompaktne linnaruum võimaldab tartlastel olla sisuline" - mida see "sisuline" siin tähendab?*
- *"Elu- ja melurikkus" on hea fraas. Kuidagi võiks siin veel rohkem esile tuua selle linnaruumi aktiivset ja loovat kasutamist ja kujundamist, praegu kipub rõhk olema liialt tarbimisel.*
- *...ainulaadne, aga samas ka ratsionaalne arhitektuur ... Kui eesmärk on ainult "ainulaadne", siis ei pruugi me saada head elukeskkonda.*

HARIDUS, INNOVATSIOON JA ETTEVÕTLUS

5 kõige rohkem eelistatud eesmärki:

- **Tartus on haridus kättesaadav - parima hariduse saab erinevate võimetega inimene, mistahes haridustasemel. - 58**
- **Tartus pakutavad haridusvõimalused on paindlikud ja ajaga kaasas käivad. - 57**
- **Tasuvad töökohad, tööga seotud eneseteostus, tipptasemel töötajad. - 45**
- **Tartu on väljapoole avatud ja tuntud. Tartu on maailmas nähtav ja pidevas rahvusvahelises koostöös. - 44**
- **Tartu on Eesti innovatsioonikeskus, mis tõmbab ihaldusväärseid investeeeringuid. - 43**

Juurde lisatud eesmärgid: innovatsioon, mis on suunatud rohelusele linnas; hariduses, ettevõtluses ja innovatsioonis seatakse prioriteediks keskkonnateadlikkus; Tartus on heal tasemel erivajadustega laste koolid, mis näitab, et puudega inimesed on erilise hoole all; Tartus leiavad tööd igasuguse õppetasemega inimesed; Tartu abistab neid noori, kes on haridusteel hariduse ja abita jäänud.

Kas selle valdkonna sõnastatud visioon täidab oma eesmärgi või vajaks täpsustamist!

60 inimest jättis küsimusele vastamata, 18 inimest vasta lühidalt, et visiooni sobib.

Kommentaari jättis 30 inimest (järgneb lühikokkuvõtte):

Haridus peab olema kättesaadav kõigile olememata nende majanduslikust olukorrast ja vanemate rahakotist. Tartus on palju eriilmelisi koole ja koolieelseid lasteasutusi. Rõhku tuleb panna põhikooli süsteemide ümberehitamisele. Heal tasemel tudengid ja teadlased-õppejõud teistest riikidest on Tartus teretunud. Tartu peaks tegelema ka nende noorte inimestega (alla 30), kes on erinevatel põhjustel hariduseta ja töötud. Tavakodaniku elukestva õppega seotud eesmärgid on visioonist välja jäänud (*Hästi võrgustunud tartlane õpib ja areneb kogu elukaare vältel. Tartu on mitmekesisel elukestvat õpet võimaldav täiendus- ja ümberõppekeskus.*)

Üldine kriitika visiooni sõnastuse kohta:

- *Innovatsiooni pool jääb arusaamatuks - mis see tähendab?*
- *Visioon "parim" jms tundub liialdusena ja minu meelest visiooniks ei sobi, kui kogu Eesti hea käekäik on meile oluline. Kui me ei ole "parimad" (kuidas seda mõõta?), siis see ei tähenda ebaõnnestumist või visioonist kõrvale kaldumist. S.t visiooni aluseks ei peaks minu arvates olema teistega võrdlemine, vaid endale sobivate teekondade ja eesmärkide seadmine. (Kommentaar niisiis kõigi kolme teemagrupi kohta.)*
- *Ülikoolilinn on natuke ära leierdatud. Ehk oleks paslikum kasutada hariduslinn, kui elukestev õpe samuti eesmärgiks on? Sõnastaksin "Siin tegutsevad" hoopis "Siin elavad ja töötavad", sest tänase põhjal võib öelda, et mitmed nimetatud inimesed elavad siin, aga tööd peavad ikka Tallinnas tegema. "Tartu on avatud rahvusvahelisele koostööle igas sektoris..." sõnastaksin pigem "Tartu on avatud ja valmis siia tooma rahvusvahelist koostööd igas sektoris", sest oluline on see, et päriselt ettevõtted koos töökohtadega siia tuleksid, mitte me lihtsalt projekti korras mingeid koostöid ei teeks.*
- *Taas liiga laialivalgud ja kohati ebamäärane. Mida tähendab "parim õppekeskkond"?*
- *Paneksin selle viimase lause pigem esimeseks, sest liialt ülikoolilinnana ennast reklaamida pole minu meelest väga enam argument (kui me nüüd räägime ka aastast 2045)*
- *Kas sõnastus võiks olla konkreetne? Millised on maailma muutvad lahendused, mida me ootame?*
- *Tuleks ära märkida ka see, et lihtsama töö tegijad on ka Tartus teretunud ja hinnatud.*
- *Soovitan lisada ka kutsehariduse valdkonnad loetellu. Visionäärid on väga kahtlane seltskond. On neid vaja nimetada?*
- *Kõrge pädevusega õpetajate ja õppejõudude ning nutikate õppurite siia meelitamiseks peab ka igapäeva elu korraldus olema valutu: üüriturul sallib välismaalasi, rahvusvaheline kool on tulijate lastele kättesaadav, liikumiskeskond on ka mujalt tulnud lastele iseseisvaks liikumiseks turvaline, eesti keele õpe on laialdaselt kättesaadav, mitmepaikne elamine on normaalsus ja maksude deklareerimine rahvusvaheliselt/piiriülel on tööandjatele standardrutiin.*
- *Siin on visioon kõige selgemalt esitatud - aga ettevõtluse ja teaduse puhul tuleks hariduses ja ülikoolilinna identiteedis rõhutada ka kultuuri; kultuuri- ja haridusvaldkonna tihedamat koostööd.*

MIDA PEAB TARTU TEGEMA SELLEKS, ET JÕUDA PÜSTITATUD EESMÄRKIDE SAAVUTAMISENI?

Kokku 63 kommentaari.

Vastused sobituvad suures osas pigem arengukava tegevuste tasandiga. Räägitakse palju linnaloodusest, elurikkusest, parkidest, kuid soovitatakse mitte minna rohepöördega liiale, vaid mõelda tegelikule elule ja inimestele. Soovitakse tihedamat linna (mitte vaid eluasemete, vaid ka teenuste mõttes), mugavaid ja kiireid ühendusi, laiendada rattateede võrgustikku, arendada mugavat ühistransporti jne.

Leitakse, et on vaja häid eestvedajaid, mistõttu tuleb panustada inimestesse, on vaja tarku inimesi, teha koostööd teadlastega.

Raha tuleb suunata õigesti, vähem raisata, otsida välisrahastust.

Soovitatakse teha julgeid otsuseid, olla linnana teerajaja, olla avatud uuele ja julgelt katsetada.

Soovitatakse palgata ambitsioonikaid inimesi, kellel lastakse tegutseda, samuti empaatiavõimelisi ametnikke. Linnaametnikud peaksid nägema tervikpilti. Soovitakse, et linnavalitsus suhtleks rohkem rahvaga ja kuulaks sisuliselt nende arvamust. Kaitsta tuleb haavatavaid rühmi.

Arengukava puhul tuleb seada konkreetsemad eesmärgid, mida ka linlastele hästi kommunikeeritakse ning hoida siht silme ees. Mõelda tuleb mõõdikutele.

MIS ON PEAMISED TAKISTUSED NENDE EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL?

Kokku 52 kommentaari.

Poliitika: erinevad poliitilised soovid, poliitiline kemplemine, poliitikute populism ja loidus vahendite leidmisel. Skeptilisus poliitikute seas. Vähene rahaline võimekus (või vähene poliitiline tahe) inimestesse investeerimiseks, tegijate vääriliseks tasustamiseks, uusi talente ligi meelitavate tingimuste loomiseks. Ei tehta julgeid otsuseid.

- „Poliitiline tahe, erakondade rahastajad, mõjukad volikogu ja linnavalitsusega seotud isiksused, kes muutusi sisult ei toeta, ühelt poolt otsustajate ja teiselt poolt elanike ja teadlaste kohatine väärtuskonflikt. Tartus ollakse valmis katsetama ja tegema innovaatilisi otsuseid/tegusid, kui see ei sega otsustajaid ega rahastajaid ega takista neil jätkamast oma senist eluviisi.“
- „Julguse puudumine (mõni idee tundub liiga uljas, riivab mingeid gruppe, aga tasapaks kulgemine ei too arengut)“

Linnavalitsus ja ametnikud: linnavalitsuse isepäisus ning rahvaga mitte arvestamine, bürokraatia, ametnike jäikus, liigne ametnike hulk, vähene riskijulgus, võimekate spetsialistide leidmine, vähene kompetentsus, ei nähta linna tervikuna, vähe kastist välja mõtlemist jne. Ettevõtlikkust piiratakse rangete reeglitega.

Rahapuudus: tihti jäävad asjad raha taha, seetõttu võiks julgemini laenu võtta.

Mõtlemisviis: Põhimõttelised muutuste vastased ja niisama nõmedikud, muutustele vastuseis, hirm midagi päriselt ette võtta (nagu autostumise pidurdamiseks vajalikud sammud). Vastased, kes on uute asjade vastu olemise pärast. Ei kuulata teadust ja parimaid praktikaid. Liigne enesega rahulolu.

Õhinapõhisus. Vanu mõtteviise on väga raske murda, selleks tuleb, aga rääkida, rääkida ja veelkord rääkida. Erinevate huvigruppide eelistuste pörkumine. Innovatiivse mõttelaadi ja julguse puudumine. Uuenduste ülehindamine võrreldes vanade läbiproovitud heade asjade edasiarendamisega. Kohalik meedia halvustab uuendusi, keskendub negatiivsele, ei innusta visionäärset mõtlemist.

Koostöö puudumine: Eesmärkide püstitamiseks peaksid kohalikud ettevõtjad, elanikud ja linn enam koostööd tegema.

Vähene kaasamine: eesmärk olla Tartu kodanikega võimalikult arvestav, juhid ei arvesta linnarahva arvamusega.

Eesmärkide seadmine: Linna eesmärgid väga laialivalguvad ja üritatakse panustada veidike kõikjale neid sisuliselt järjestama. Oleks kasuks, kui suudetaks kokku leppida eesmärgid, milliseid suundi ettevõtluses ja innovatsioonis ja teaduses eelisarendatakse ja milliseid spetsialiste Tartusse eelkõige soovime meelitada.